

d'aquesta classe) i el PRESIDENT (caldria veure els *emuls* que apareixen en els cançons catalans medievals). — CARME BOYÉ, Secretari.

7 gener 1955: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. J. PUIG I CADAVALCH presenta la seva comunicació sobre *L'escultura romànica catalana*. Per a definir-la — comença dient el Comunicant — cal no sols estudiar els temes iconogràfics i llur interpretació, sinó desxifrar les lleis de composició que la regeixen. L'estil no són sols els temes i la tècnica, així com les paraules solament i la manera d'escriure-les no formen el llenguatge; en l'escultura romànica hi ha unes lleis morfològiques, trama delicada i complexa, com les lleis de la sintaxi. Primerament cal anotar que l'escultura romànica s'emmotlla a l'edifici i al medi on ha de viure; l'arquitectura la limita, les figures es dobleguen, s'agenollen, s'enxiqueixen per adaptar-se als límits del seu quadre. La línia geomètrica ha guiat l'escultor, i aquesta línia pot descobrir-se sota les formes o figures més complicades. En l'ornamentació hi ha dos elements: el tema simple en primer lloc, i la llei amb què és repetit. Aquesta llei, en l'escultura romànica, es redueix sovint a la juxtaposició; els temes són juxtaposats simètricament, ja afrontats, ja contraposats. La simetria domina en els capitells, ja en relació amb el pla axial que passa pel centre de les cares de les figures, ja amb el que passa pels angles dels àbacs. Aquest caràcter geomètric fou la força engendradora de monstres terribles, aquells monstres que vituperà sant Bernat: àguiles de cap doble, animals units per llurs extremitats inferiors que han tingut aquest origen geomètric. A més, un tema elemental engendra, en repetir-se, els més diversos temes compostos. Així, l'antic tema de la tija, usat per musulmans i cristians, que sofreix estranyes metamorfosis i es torna serpents, o bé tiges i fulles esdevenen animals fantàstics, com als monestirs de Cuixà i de Sant Pere de Roda. La juxtaposició sistemàtica d'aquestes tiges crea noves formes com a Sant Martí de Canigó o a l'altar de l'església de Sant Andreu de Sureda. Hom s'admira que es pugui obtenir tanta varietat de formes amb mitjans tan senzills. Aquestes lleis geomètriques també s'observen en els timpans de les esglésies, on l'espai permet d'aplicar-les a grans dimensions. Els elements simples de l'ornamentació romànica són inventats per la fantasia i no pretenen de copiar el món real. La flora romànica és inexistente en la natura; la fauna igualment, i fins i tot l'escultor deforma els animals existents. L'home també és desfigurat, a vegades, vorejant la caricatura. Qui vulgui judicar l'escultura romànica amb el criteri clàssic no hi trobarà cap bellesa, però, amb tot, aquest món inexistente, monstruós, deforme i anormal omplí de belleses els portals i els claustres d'una gran part d'Europa i fou l'encant dels homes durant més de dos-cents anys.

Intervenen el PRESIDENT, el Sr. AINAUD i el COMUNICANT. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

14 gener 1955: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. RAFAEL TASIS fa l'elogi de l'escriptor català Avel·lí Artís, mort a Mèxic el 30 de desembre de 1954.

El PRESIDENT presenta el segon fascicle del volum III dels «Estudis Romànics», que acaba d'aparèixer.

El Sr. OSVALD CARDONA parla de *La relació entre la poesia d'Alcover i la de Costa i Llobera* (a propòsit del centenari de llur naixement). Exposava sumàriament l'obra poètica de cadascun d'ells fins a l'any 1885. En aquesta data Costa va a Roma, i els amics li publiquen les primeres poesies. Alcover té el primer contacte públic amb Costa per la recensió que féu d'aquell llibre. En tornar Costa a Roma, coincideix amb Alcover en un sentiment d'incomprensió: el d'aquest, sentit en la premsa i en l'ambient de la literatura espanyola, i el d'aquell, pel poc èxit immediat del seu llibre. El Comu-

nicant comenta l'atracció que damunt d'ells exerceix l'ambient literari de Barcelona i l'afany que ambdós senten per intervenir-hi. Tots dos poetes vénen a l'Ateneu Barcelonès, on fan les famoses conferències *La forma poètica* i *La humanització de l'art*, en les quals hi ha el fonament de la respectiva obra posterior. Compara alguns temes comuns en Costa i Alcover per tal d'indicar l'actitud de cadascun i assenyala determinats trets estilístics de llur obra, així com certs detalls de llenguatge. El Sr. Cardona resumeix la intervenció de Costa i d'Alcover als Jocs Florals, els parlaments que hi pronuncien i la influència que exerceixen damunt l'ambient literari de Barcelona i de totes les terres catalanes, especialment damunt el poeta Josep Carner.

Intervenen el **PRESIDENT** (assenyala que, amb aquesta comunicació, la Societat ret homenatge als grans poetes mallorquins en el Centenari de llur naixença; creu que caldria inventariar cronològicament les obres dels escriptors catalans del segle passat que es preocupen per la fixació de la llengua literària, la qual cosa ens permetria de poder estudiar més exactament la participació que hi tingueren) i els Srs. F. SOLDEVILA (remarca la curiosa sensació que tenien tots els poetes de no ésser estimats al Principat, quan ho han estat tant; recorda que quan aparegué a l'Amèrica llatina una traducció de les poesies de Costa, Rubió i Lluch li escriví que no li havia calgut deixar la llengua per a anar a Amèrica), P. BOHIGAS (Costa no establí un contacte fecund amb Catalunya fins l'any 1904; el 1906 s'emociona amb la vibració de Barcelona per la seva poesia, la qual cosa fa canviar la seva actitud envers la capital; Alcover, en canvi, escriví poesia en català després de la seva tragèdia familiar; la poesia d'Alcover és tràgica, la de Costa, estàtica i serena) i J. B. TORELLÓ (recorda les influències de G. Carducci i de G. D'Annunzio damunt Costa i Llobera).—JOAQUIM MOLAS, Secretari.

22 gener 1955: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. JOSEP M. FONT I RIUS parla dels *Aspectes jurídics, econòmics i socials de la repoblació de la Catalunya Nova*. Comença assenyalant la fesomia peculiar de les terres conegudes ja en la mateixa època medieval amb el nom de Catalunya Nova i com els trets específics d'aquesta fesomia són en bona part efecte de la forma i les circumstàncies en què es dugué a cap la seva restauració cristiana, que conduïren a una tònica institucional totalment diferent de la desenrotllada a les terres de la Catalunya Vella, més matisades pel sistema feudal. Després d'unes ràpides notes sobre el curs històric de les tasques de repoblació a les comarques del Camp de Tarragona, el Priorat, Conca de Barberà, Baix Ebre i Lleida, fonamentalment realitzada en la segona meitat del segle XII, assenyala la importància de certes cartes de població i de franquícia com a instruments jurídics de restauració de localitats i territoris, organització de naixents comunitats veïnals, etc., especialment les concedides a Tortosa i Lleida, esteses després a d'altres ciutats àdhuc fora de Catalunya. Entre els diferents aspectes o resultats de la repoblació de les comarques ponentines catalanes, es fixa abans que tot en el pes de la persistència de l'element sarrai en aquestes comarques, que ha deixat tants de vestigis, encara ara apreciables. Quant a l'element nou, la població cristiana, després d'assenyalar les seves procedències i establiments en les noves localitats, destaca la característica condició jurídica social de llibertat, tant en la persona com en la propietat de la terra, amb escàs marge a les relacions de servitud o dependència dominical. Aquesta llibertat civil i la preferent dedicació a les arts i indústries de la població ciutadana condueixen a un desenrotllament i a un enfortiment d'aquesta classe mitjana burgesa, estament ciutadà que influirà decididament en l'estructura de la societat de la baixa Edat mitjana i del Renaixement. Finalment, dedica l'atenció a les formes de domini polític desenrotllades en els nous territoris, basades en la sobirania comtal, però compartida, sovint, per poders senyorials, en forma molt mitigada, i diferent del feudalisme de les velles terres del nord de Catalunya. I en el govern local, assenyala